

Základní škola Česká Třebová, Ústecká ulice
Ústecká 160, 560 03 Česká Třebová

ZŠ Parník

IČO: 70883335

Moneta Money Bank 211767201/0600

ID: 8hkmkky

Telefon: 465 531 054

E-mail: reditel@zs-ustecka.cz

www.zs-ustecka.cz

Preventivní program

Strategie prevence řešení školní neúspěšnosti

Školní rok: 2023/2024

Zpracovala: Mgr. Jana Renčínová
školní metodik prevence

Obsah:

I. Úvod

1. Charakteristika školy
2. Podklady v legislativě
3. Vymezení sociálně patologických jevů

II. Cíle minimálně preventivního programu

III. Metody a formy prevence

1. Aktivity pro žáky
2. Spolupráce s rodiči
3. Vzdělávání pedagogů

IV. Prevence a postupy při řešení šikany

1. Charakteristika šikanování
2. Krizový plán pro eliminaci či minimalizaci škod v případě, že k šikaně ve škole dojde

V. Spolupráce s institucemi

VI. Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků

VII. Závěr

I. Úvod

Téma sociálně patologických jevů je v dnešní době celospolečenským problémem. A právě proto je nutné a žádoucí, aby se i naše škola podílela na prevenci těchto jevů s důrazem na řešení zneužívání návykových a omamných látek.

Prevenci těchto jevů zahajujeme již v prvním ročníku (první stupeň ZŠ) a pokračujeme v ní po celou dobu školní docházky našich žáků.

V loňském školním roce jsme řešili několik nežádoucích jevů, které však byly podchyceny v začátku – jednalo se o záškoláctví, kouření, šikany i kyberšikany. Nejzávažnějším problémem, který se v naší škole řešil, byl incident, který se odehrál mezi dvěma žáky 7. ročníku a který skončil bodnutím. Zraněný žák byl ošetřen v nemocnici a propuštěn domů. Třída se zúčastnila programu zaměřeného na odhalování šikany, útočící žák se následně zúčastnil 8týdenního pobytového programu v SVP Svitavska ALFA. Se třídou se dále pracovalo.

Pro žáky zajišťujeme prevenci v podobě přednášek a besed, spolupracujeme s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Ústí nad Orlicí, zapojujeme se do projektů MěÚ v České Třebové. Individuálně se věnujeme problémovým žákům, poskytujeme rady jejich rodičům.

1. Charakteristika školy

a) Velikost a úplnost školy

Základní škola Česká Třebová, Ústecká ulice je úplnou základní školou s 1. až 9. postupným ročníkem. Zřizovatelem je Město Česká Třebová. V současné době školu navštěvuje 376 žáků (202 na I. a 174 na II. stupni).

Výuka probíhá celkem v deseti třídách na prvním a v osmi třídách na druhém stupni. Jsou zde 3 oddělení školní družiny a školní klub.

Chod školy zajišťují učitelé, vychovatelky, asistentky pedagoga a nepedagogičtí pracovníci.

b) Materiální a technické podmínky

Školu tvoří dvě hlavní budovy v Ústecké ulici č. p. 160 (stará budova), kde sídlí 1. stupeň, a č. p. 598 (nová budova se školní tělocvičnou a výdejnou jídel), kde nalezneme 2. stupeň. Každá třída je vybavena interaktivní tabulí. Součástí areálu je velké školní hřiště a školička, která v loňském školním roce prošla rozsáhlou rekonstrukcí. Zde jsou umístěny dvě třídy – 1. ročníky.

V nové budově školy je učebna výpočetní techniky s 24 počítači s připojením na internet. Je zde také učebna fyziky a chemie, přírodopisu, hudební výchovy, výtvarné výchovy, školní dílna a učebna jazyků. Ve všech třídách jsou nainstalovány dataprojektory a plátno nebo interaktivní tabule.

c) Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor tvoří učitelé 1. a 2. stupně, asistentky pedagoga a vychovatelky ve školní družině a ve školním klubu. Pedagogičtí pracovníci doplňují své znalosti a dovednosti doplňkovým a rozšiřujícím studiem na kurzech, seminářích, workshopech apod.

Spolupráce se základní školou v partnerském městě Agrate Brianza byla bohužel přerušena v roce 2020 s nástupem covidové pandemie. Rok 2019 byl posledním rokem, kdy proběhl každoroční výměnný pobyt našich žáků. Pro tento školní rok se plánuje opětovné navázání vztahů.

d) Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Šestičlenná školská rada se pravidelně schází 2x-3x ročně a společně řeší záležitosti týkající se naší školy.

Na třídních schůzkách 1. a 6. ročníků (konajících se zpravidla během měsíce září) a dvou informačních odpoledních pedagogové informují rodiče o aktuálním dění ve třídě i ve škole, hodnotí žáky a společně s rodiči se snaží nalézt optimální řešení, pokud nastane jakýkoli problém. Veškeré informace mohou rodiče nalézt v bakalářích.

Spolupráce se zřizovatelem se uskutečňuje prostřednictvím odborů Městského úřadu v České Třebové.

Naše škola spolupracuje s PPP a SPC v Ústí nad Orlicí a SVP Svitavy, kde řešíme problémy na poli psychologického poradenství a diagnostiky žáků.

Zaměření školy:

Naší škole jde o všeobecný rozvoj poznávacích, komunikačních, sociálních a praktických dovedností žáků, plnění hodnotových cílů a formování osobnostních rysů žáka, a to především těmito formami:

- možnost práce ve školním parlamentu
- zapojování žáků do soutěží, olympiád apod.
- poznávací exkurze (D, Z, HV, VV, OV, Př, VI), návštěvy muzeí
- tělesný rozvoj (sport)
- výuka cizích jazyků (anglický, ruský, německý, francouzský)
- lyžařský kurz
- návštěvy Východočeského divadla v Pardubicích
- nabídka zájmových útvarů

2. Podklady v legislativě

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání

Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče

Vyhláška 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)

Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních (MŠMT 1999)

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 28 275/2000-22 (Věstník MŠMT sešit 1/2001)

Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení (MŠMT 2001)

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14 (Věstník MŠMT sešit 3/2002)

Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2002)

Evaluační diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)

Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25 884/2003-24 (Věstník MŠMT sešit 11/2003)

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11691/2004-24 (Věstník MŠMT sešit 6/2004)

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51 (Věstník MŠMT sešit 11/2007)

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT 21/291/2010-28, př.c. 13)

Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023-2025.

Krajský plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Pardubickém kraji 2020 – 2027

Školní řád Základní školy Česká Třebová, Ústecká ulice

Školní vzdělávací program

3. Vymezení sociálně patologických jevů

Mezi sociálně patologické jevy je v současnosti zařazeno veškeré problémové chování dětí a mládeže (kriminalita, záškoláctví, šikana, vandalismus, zneužívání návykových látek, gamblerství, rasismus, xenofobie, poruchy příjmu potravy, patologické hráčství apod.).

Podstatou našeho Preventivního programu je:

- a) výchova ke zdravému životnímu stylu (i náměty využití volného času)
- b) rozvoj poznávacích, komunikačních, sociálních a praktických (pracovních) dovedností žáků se zaměřením na dovednost řešit konfliktní situaci a odmítnutí všech druhů sociálně patologického chování
- c) nalézání vyváženého psychosociálního klimatu školy (prohloubení komunikace mezi učitelem a žáky, učitelem a rodiči)

- d) zaměření se na prevenci:
- drogové závislosti, alkoholismu a kouření
  - kriminality a delikvence
  - virtuálních drog (PC hry, TV a video, gamblerství)
  - záškoláctví
  - šikany, kyberšikany, vandalismu a jiných forem násilí
  - rasismu, xenofobie, intolerance a antisemitismu

II. Cíle Preventivního programu

- stanovit si správný žebříček hodnot
- schopnost zařadit se do kolektivu a obstát v něm
- zlepšovat mezilidské vztahy
- učit se řešit různé problémy
- informovat žáky o účincích návykových látek
- mít zdravé sebevědomí
- umět čelit tlaku vrstevníků
- umět říci „ne“
- naučit se rozlišovat dobré a špatné
- zkvalitnit sociální komunikaci
- umět se ovládat
- umět si vážit sebe samého
- znát zásady slušného chování
- dokázat měnit špatné postoje
- mít správný režim dne
- umět správně trávit volný čas
- znát centra pomoci
- zapojit žáky do školních a mimoškolních aktivit
- znát svá práva a povinnosti
- zajímat se o dění ve škole, ve městě, být aktivní

Cílem PP je zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům a tím dosáhnout zlepšení vztahů v třídním kolektivu a celkově příznivého sociálního klimatu ve škole mezi žáky různých věkových kategorií. Důležitá je i motivace žáků k zásadám zdravého životního stylu (zdravá výživa, fyzická a psychická hygiena, hodnota zdraví, nemoc, léky - jejich pozitivní i negativní stránka), což samozřejmě předpokládá spolupráci s rodiči.

Škola poskytne žákům základní nezkrácené informace o zakázaných, ale i volně dostupných návykových látkách, škodlivosti kouření i užívání nikotinových sáček na jejich organismus, riziku zneužívání drog, drogové prevenci v souvislosti s AIDS a o alkoholismu.

Preventivní programy zasahují výchovnou a naukovou složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd, k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod.

Program sleduje obecné cíle, zejména zaměřené na oblast zdravého životního stylu, na prevenci kriminality mládeže; na prevenci zneužívání návykových látek, různé formy působení na postoje a ovlivňování chování dětí a poskytování široké nabídky pozitivních alternativ chování.

Základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů je výchova dětí a mládeže k péči o své zdraví, k osvojení si pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Součástí našeho programu je i účast pedagogů na odborných školeních a vzdělávacích programech.

III. Metody a formy prevence

Minimální preventivní program navazuje na platné vzdělávací dokumenty, ve kterých je zahrnuta oblast zdravého životního stylu, prevence zneužívání návykových látek, oblast osobního bezpečí žáka, oblast společenskovední, občanská právní a etická.

1. Aktivity pro žáky

Naše škola vychází z osobní odpovědnosti každého žáka, a proto podporuje všechny demokratické principy chování a jednání, které vedou k žádoucímu a příznivému klimatu ve třídách, potažmo v celé škole.

Na naší škole jsou proto rozvíjeny aktivity, které různou měrou podporují kolektivní zapojení žáků do kulturních, sportovních a společenských (občanských) aktivit.

Sledovány jsou také individuální potřeby žáků, přijímají se pracovní režimy z pohledu zdravotních a bezpečnostních potřeb žáků v souladu s vývojovými, psychologickými a zdravotními možnostmi žáků. Užívají se vhodné formy propagace zdravého životního stylu ve vzdělávání žáků. Provádí se průběžné sledování situace ve škole a dochází k uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí.

Naše škola poskytuje prostor pro zájmovou činnost a smysluplné využívání volného času žáků. Je zajištěna důsledná kontrola dodržování zákona O ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi – Zákon č. 379/2005 sb.. Je zajištěno důrazné potírání kuřáctví (včetně používání elektronických cigaret), užívání LYFTŮ, požívání alkoholu a dalších návykových látek a opatření k jejich nedostupnosti ve škole a školském zařízení. Dochází k průběžnému sledování konkrétních podmínek a situací ve škole z hlediska rizik výskytu těchto jevů.

Preventivní strategie ve škole respektuje věk a osobní zvláštnosti žáků, stejně tak i podmínky školy (věcné, personální a materiálové).

K formování volných postojů žáka dochází i na přednáškách a besedách, které škola organizuje ve spolupráci s jinými institucemi (PPP, Policií ČR, Úřadem práce v Ústí nad Orlicí, Kulturním centrem v České Třebové apod.).

K upevnování třídních vztahů pořádá naše škola adaptační programy pro 6. ročníky, třídní programy, projekty, lyžařské kurzy, školní výlety a exkurze a návštěvy divadelních a filmových představení a výstav.

Škola se také pravidelně účastní nejen různých školních turnajů a závodů, ale i každoročně pořádaného Týdne sportu, kde si měří síly s žáky ostatních českořebovských základních škol a nižších ročníků gymnázia.

V rámci plnění nového vzdělávacího plánu je na naší škole kladen hlavní důraz na praktické provázání následujících kompetencí:

a) kompetence komunikativní:

- podporu přátelských vztahů mezi žáky ve třídách i různých ročnících zajišťuje volba samosprávy, plánování třídních výletů a ročníkových exkurzí
- již tradičně se naše škola zapojuje do realizace vánoční výstavy
- návštěvou divadelních představení a výstav (KC Česká Třebová, Východočeské divadlo v Pardubicích)

b) kompetence občanské:

- vedením třídní služby a dalších služeb posilujeme plnění žákovských povinností
- na příkladech aktivní účasti žáků a pedagogů na preventivních programech sociálně patologických jevů učíme žáky toleranci k ostatním lidem, tradicím a netoleranci k rasismu, xenofobii apod.

- účastí na různých závodech a turnajích upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování žáků a hrdost na školu, kterou navštěvují
- zapojením našich žáků do celoměstské akce Den Země vedeme žáky k třídění odpadů a ochraně životního prostředí

c) kompetence pracovní:

- tradiční návštěvou propagační výstavy výrobků SOŠ a SOU technických oborů Skalka Česká Třebová aj. vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení reálných možností při volbě povolání
- naplňováním pracovních postupů a výrobou různých předmětů ve školní dílně rozvíjíme manuální zručnost žáků a zároveň je vedeme k ochraně zdraví a šetření materiálem

d) kompetence sociální a personální:

- pomocí hraní modelových situací (dramatizace soc. rolí v OV) usilujeme o to, aby žáci chápali své role ve společnosti, střídáním těchto rolí zároveň žákům umožníme poznání a pochopení rolí ostatních ve společnosti
- vedeme a motivujeme žáky ke spolupráci a k tvořivé práci pomocí netradičních (interaktivních) metod (brainstorming, podvojný deník, myšlenkové mapy apod.)

e) kompetence digitální:

- využíváním digitálních technologií a digitálních kanálů se žáci zapojují do společnosti, řeší problémy, učí se, jak být v online bezpečí a jak vytvářet online bezpečné prostředí i pro druhé
- dělají informovaná rozhodnutí o tom, jak si stanovit priority pro čas strávený online a offline
- vyhodnocují pravdivost a platnost digitálních médií a příspěvků na sociálních sítích

Základy minimální prevence na 1. a 2. stupni

Preventivní činnost ve výuce na I. stupni

Primární prevenci na prvním stupni provádí převážně třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výkladu, rozhovoru, samostatné práce, skupinové práce, projektu či dramatizace. Jednotlivá témata budou vyučující s žáky plnit průběžně během školního roku.

Měsíc	Ročník	Téma	Předmět
Září - červen (průběžně)	1. - 3. ročník	Lidé kolem nás	Prvouka
		Člověk a jeho zdraví	
	4. - 5. ročník	Rodina	Vlastivěda, přírodověda
		Soužití lidí	
		Lidské tělo	
	Péče o zdraví, zdravá výživa		
	Partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy		

Měsíc	Ročník	Téma	Předmět
		Návykové látky a zdraví	

K naplnění tohoto cíle se u žáků zaměříme:

- na rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- na posilování komunikačních dovedností - zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- na vytváření pozitivního klimatu - pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- na formování postojů ke společensky akceptovatelným hodnotám - pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, musí korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy musí zohledňovat životní styl rodiny i působení vrstevníků.

Preventivní činnost ve výuce na II. stupni

Preventivním tématům na II. stupni je věnována systematická pozornost především v následujících předmětech: rodinná výchova, občanská výchova, přírodopis, dějepis, chemie, český jazyk, výtvarná výchova a tělesná výchova. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médií, projektového vyučování, skupinové práce, dramatizace apod.

Měsíc	Ročník	Téma	Předmět
Září - červen (průběžně)	6. a 7. ročník	Domov - Pojem domov Prostředí domova Bydliště a jeho okolí	Občanská výchova, Rodinná výchova
		Rodina - Postavení jedince v rodině Role členů rodiny Funkce a vývoj rodiny Vztahy v rodině Úplná a neúplná rodina Náhradní rodinná péče Hospodaření rodiny	
		Zdraví - První pomoc Stravovací návyky Návykové látky	
	8. a 9. ročník	Poradíme si se stresem	Občanská výchova, Rodinná výchova
		Život bez drog - využití volného času	
		Alkohol, tabák, nikotinové sáčky	
		Další typy drog, návykové látky a reklama, závislost	
		Umíme žít bez drog, jak odmítnout drogu	
		Nenechat si ublížit	

Měsíc	Ročník	Téma	Předmět
		Dáváme přednost zdraví a životu	
		Linky bezpečí, dětská krizová centra	
		Já a lidé kolem mne	
		Drogy	
		Kouřit nebo nekouřit	
		Zvědavost se nevyplácí	
		Řešení krizových situací	
		Agresivita, šikana, násilí	
		Rozvoj sebepoznání a sebepojetí	
		Sexuální výchova, odlišnosti	
		Co je důležité pro povolání -Volba povolání	
		Sociální vztahy	
		Já a lidé kolem mne	
		Asertivita	
		Pozor na drogy, nástrahy reklamních triků	
		Drogy a zákon	
		Náš kamarád bere drogy ... Co dělat?	
		Právní odpovědnost, trestní normy	
		Sexuální deviace	
		Volba životního partnera	
		Zdravé sexuální chování	
		Pohlavní choroby, AIDS	
		Drogy, toxické látky	

Témata PP v rámci ostatních předmětů:

Český jazyk - pozitivní vzory hrdinů z četby, úvahy o životě, hledání životních cílů, mezilidské vztahy

Dějepis - pozitivní vzory osobností, zákony a lidé

Zeměpis - výskyt a pěstování drog, lidské rasy, ohniska národnostních konfliktů

Přírodopis - lidské tělo, sexuální výchova, zdravé životní návyky, účinky návykových látek na organismus, vývoj člověka

Chemie - vznik, výroba a účinky návykových látek a jejich vliv na člověka

Výtvarná výchova - tematické práce k drogám, k estetickému prostředí, k lidským vztahům, k zdravému životnímu stylu

Tělesná výchova - zdravý způsob života, relaxace, duševní hygiena, výchova ke sportu

Pracovní činnosti (péče o dítě) – lidské tělo, sexualita, výchova dětí

2. Spolupráce s rodiči

Pravidelné informace o prospěchu a chování žáků jsou rodičům podávány na rodičovských schůzkách a informačních odpoledních. O plánovaných výchovných opatřeních jsou rodiče vždy dopředu informováni písemně, popř. telefonicky. V současné době mohou rodiče sledovat prospěch žáků sledovat v elektronické žákovské knížce.

Akutní výskyty sociálně patologických jevů řeší škola s rodiči okamžitě, doplňuje je zápisem z jednání a vždy nabídne rodičům vhodný způsob poradenství.

Informace jsou poskytovány i elektronickou formou na webových stránkách naší školy, kde naleznou potřebné informace o škole, adresy, telefonní čísla apod. Je zde i možnost využít přímý kontakt na speciální pedagožku Romanu Jurečkovou a kariérní poradkyni Ivanu Kyllarovou.

3. Vzdělávání pedagogů

Učitelé jsou průběžně informováni o nejnovějších poznatcích, nařízeních MŠMT, literatuře, postupech a metodách práce při výskytu sociálně patologických jevů (e-mailem, na poradách pedagogů).

Při plnění PP je kladen důraz na práci třídního učitele a spolupráci s výchovnou poradkyní, metodikem prevence, speciální pedagožkou a učiteli občanské výchovy a rodinné výchovy.

IV. Prevence a postupy při řešení šikany

1. Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování, až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními,
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů,
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený,
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- stává se uzavřeným,
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené,
- může mít ušpiněný nebo poškozený oděv,
- často postrádá nějaké své věci,
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole,
- nedovede uspokojivě vysvětlit odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány

Alarmující pro rodiče žáků mohou být zejména následující projevy, které mohou být příznakem šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi,
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.,
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem,

- dítě nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo školu rádo), odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivějším pozorování znát strach,
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem,
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, může ráno zvracet, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.),
- dítě se vyhýbá docházce do školy,
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu),
- usíná s pláčem, má neklidný spánek,
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně,
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě, odmítá se svěřit s tím, co jej trápí,
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakované ztráty), případně doma krade peníze,
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí,
- u dítěte může být patrná ztráta chuti k jídlu
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, může projevovat i zlobu vůči rodičům,
- dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby poskytoval věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které nemusí být ani příliš silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

2. Krizový plán pro eliminaci či minimalizaci škod v případě, že k šikaně ve škole dojde:

A. škola řeší vlastními silami

Jde o:

1. vytváření pocitu bezpečí pro každého žáka
2. rozvíjení mezilidských vztahů a úcty k životu druhého člověka
3. respekt k individualitě každého jedince
4. etické jednání
5. jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince
6. osobní příklad
7. okamžité řešení všech zárodečných forem šikanování
8. ve školním řádu jasně stanovit pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení
9. zajistit v souladu s pracovním řádem zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, po jeho skončení i během osobního volna, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet
10. aktivně zapojit do prevence šikanování i nepedagogické pracovníky

Strategický postup při vyšetřování šikany:

1. kontaktovat speciálního pedagoga, metodika prevence nebo výchovného poradce
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
3. nalezení vhodných svědků
4. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)

5. zajištění ochrany obětmi
6. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

B. škola potřebuje pomoc zvenku

- bezprostřední ochrana oběti
- odvést okamžitě ze třídy
- zapojit další pedagogy (popřípadě pomoci oběti) a vedení školy
- ohlásit celou věc Policii ČR a řídit se pokyny policie
- kontaktovat rodiče oběti
- dohodnout postup s Policií ČR, PPP, OSPOD, zřizovatele školy

V. Spolupráce s institucemi

Naše škola spolupracuje s těmito institucemi:

Městský úřad Česká Třebová
Policie ČR
Dům dětí a mládeže v České Třebové
Kulturní centrum v České Třebové
Úřad práce v Ústí nad Orlicí
PPP v Ústí nad Orlicí
SPC Ústí nad Orlicí
SVP Alfa Svitavy

V tomto školním roce budeme i nadále pokračovat ve spolupráci s panem Kadlecem, lektorem programu Etika mezi světy, kdy jsou pro žáky připravena následující témata:

1. ročník – Kamarádem být, kamarády mít
2. ročník – Jsme parta
3. ročník – Jsme tým
4. ročník – Plavba po online moři
5. ročník – Říkat ano, říkat ne
6. ročník – Bolest - nemoc jménem šikana
Skrytá nebezpečí internetu 1
7. ročník – Kult krásného těla
Nebezpečná láska
8. ročník – Jak se nenechat podvést
Přátelství a láska
9. ročník – Světová náboženství a sekty
Když svět zešedne

Po každé besedě obdrží metodik prevence vyhodnocení a pokyny, jak dále se třídou pracovat.

V rámci primární prevence proběhnou ve třídách na 1. stupni dvouhodinové programy se třídou zaměřené na vytvoření bezpečného prostředí ve třídě.

Dále plánujeme pokračovat v projektu Jeden svět.

Ve spolupráci se školním parlamentem se zapojíme se do projektů Hrdá škola a Pěšky městem a do sbírky Krabice od bot.

VI. Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci s žákem a často také s rodiči žáka. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich výchově v rodině. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a také žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky.

S žáky ohroženými školní neúspěšností může pracovat výchovná poradkyně, metodik prevence i kterýkoli pedagogický pracovník. Třídní učitelé vyhodnocují prospěch žáků ve třídě, u neprospívajících zjišťují příčinu neúspěchu.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Příčiny školní neúspěšnosti

Nejčastěji je školní neúspěšnost způsobena:

- a. **Osobností dítěte** – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, vývojové poruchy učení a chování, jiné zdravotní komplikace žáka
- b. **Nepodněným rodinným prostředím** – žáci ohroženi sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích (v rodině, ve škole, mezi kamarády...) – nesprávné typy výchovy, absence podpory ke vzdělávání, chybějící motivace k plnění školních povinností, problémy ve spolupráci školy s rodinou, přílišné nároky, složitá rodinná situace
- c. **Špatnou docházkou** – častá krátkodobá absence nebo onemocnění žáka (dlouhodobá absence) - z toho plynoucí nedostatečné porozumění probírané látce, nezájem o doplnění učiva a jeho následné nezvládnutí
- d. **Problémy související s důsledky distanční výuky** - vhodné IT vybavení, připojení k internetu, celkové zvládnutí tohoto způsobu výuky
- e. **Přestupem** žáka na 2. stupeň ZŠ nebo přestupem z jiné školy, nedostatečným porozuměním vyučovacím jazyku (pokud není český jazyk rodným jazykem) atd.

Projevy školní neúspěšnosti

- neprospěch
- závadové chování (porušování školního řádu, záškoláctví, útěky z domova...)
- problematické postavení v třídním kolektivu
- neurotické příznaky (bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, fobie...)
- ztráta motivace, sebedůvěry, pocit méněcennosti, regrese...
- krátké i delší absence, často zpětné omlouvání zákonnými zástupci

Problémy žáka ve vyučovací hodině a s domácí přípravou

- neumí pracovat s učebnicí a jinými texty
- nenosí sešity, učebnice a další pomůcky na vyučování
- nedokáže určit, co je podstatné
- nedokáže se soustředit, je vyrušován spolužáky
- nedokáže se přinutit k domácí přípravě
- nemá vytvořený systém učení
- komunikace s učitelem
- nejeví zájem o výuku, nechce pracovat
- odmítá pomoc nabízenou vyučujícími

Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především **formy a metody práce** využívané učitelem. K nim patří zejména:

- úzká spolupráce jednotlivých vyučujících a třídního učitele (znalost žákova rodinného zázemí, zdravotního stavu, příčin jeho nedostatků při plnění školních povinností...)
- úzká spolupráce s rodiči a se ŠPZ
- pomoc rodičům při zajištění různých odborných vyšetření
- nabídka individuálních konzultací před vyučováním, nebo po vyučováním

- nabídka doučování z matematiky a českého jazyka, obzvláště v 9. ročnících
- zadávání pravidelných úkolů pro domácí přípravu vycházejících ze stanoveného obsahu učiva
- zadávání dobrovolných motivačních úkolů
- užívání podpurných aktivit – oznámení písemné práce, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpurných pomůcek při samostatné práci (přehledy, kalkulačky, tabulky aj. dle charakteru předmětu), které pomohou žákovi se lépe orientovat v učivu
- motivace a zvyšování sebedůvěry (přiměřené nároky, oceňování jedinečnosti dítěte, podporování jeho aktivity, vyhýbání se negativnímu srovnávání, zdůrazňování žakových pozitivních stránek...)

Aby byly příčiny selhávání žáka ve škole odhaleny co nejdříve, je nutné dítě podrobit kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně i psychologické diagnostice. Diagnostika žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření tak, aby byl žák schopen zastavit pokles svého výkonu nebo výkon i zvýšit.

Možná **opatření** volíme na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

- Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění** – kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP, pomoc asistenta pedagoga
- Odchylná v celkové úrovni inteligence** – žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno, využijí se vhodné metody práce vedoucí ke zvýšení motivace (zažití úspěchu), individuální konzultace ve vyučování i mimo něj
Spolupráce s PPP, SPC – integrace na základě IVP a realizace dalších podpurných opatření doporučených poradnou, pomoc asistenta pedagoga
- Žáci sociálně znevýhodnění** – motivace žáka k učení, pomoc při nalézání systému organizace učení, zdůraznění potřebnosti soustavné pravidelné domácí práce, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách

Nástroje koordinace péče o žáky se SVP

- Individuální přístup, spolupráce s dalšími vyučujícími
- **Pedagogická intervence** – podpurné opatření v rámci 1. stupně pro kratší či delší časové období
- **Plán pedagogické podpory** – podpurné opatření v rámci 1. stupně může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, je pravidelně vyhodnocován, nejpozději po 3 měsících
- **Individuální vzdělávací plán** – podpurné opatření v rámci 2. – 5. stupně. Je vytvořen na základě doporučení PPP nebo SPC
- **Předmět speciálně pedagogické péče** – zařazení jen na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení
- **Asistent pedagoga** – personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ

Pokud je žákovi poskytováno podpurné opatření 1. stupně, je nutné toto oznámit ředitelce školy, která toto zadá do evidenčního systému žáků.

Doporučené postupy při řešení školní neúspěšnosti:

1) V první fázi projevů školní neúspěšnosti vyučující daného předmětu věnuje žákovi zvýšenou pozornost, zadává domácí práci pro upevnění učiva a sleduje vývoj žakových schopností.

2) Po prvním čtvrtletí třídní učitel písemně informuje rodiče žáka, který v tomto čtvrtletí neprospívá (prospěch je hodnocen známkou nedostatečný nebo dostatečný, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový). Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího – diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebního stylu), což je písemně zaznamenáno do dokumentu – Záznam jednání s rodiči.

3) Pokud se situace nezlepšuje a žák je v pololetí nebo ve 3. čtvrtletí hodnocen opět dostatečně či nedostatečně, třídní učitel společně s výchovným poradcem sjedná schůzku s rodiči a následně vypracují plán pedagogické podpory (PLPP), seznámí s ním ostatní vyučující. Plán je založen na individuálním přístupu k žákovi (přiměřená časová dotace k vypracování úkolů, ověření pochopení zadání úlohy, poskytování zpětné vazby, preferování ústní formy ověřování znalostí, zadávání vhodných cvičení k zopakování a upevnění učiva atd.). Podle závažnosti a časových možností navrhnou termín vyhodnocení PLPP.

4) V případě přetrvávajících obtíží je zákonným zástupcům doporučena návštěva odborného pracoviště – např. PPP, SPC apod. V případě potřeby jsou žákovi poskytnuta potřebná podpůrná opatření (individualizace, reedukace, pedagogická intervence, pomoc asistenta pedagoga, zohlednění obtíží, úprava metod a forem výuky atd.).

5) Škola vždy úzce spolupracuje s rodiči, pravidelně (během třídních schůzek a konzultací) je informuje o výsledcích výchovně vzdělávacího procesu a zároveň sleduje plnění žákovy domácí přípravy.

VI. Závěr

PP je základním a určujícím nástrojem prevence sociálně patologických jevů na naší škole, a proto je pro ni závazný. Jeho cílem je splnění daných předsevzetí a aktivní spolupodílení se pedagogů a žáků na jeho záměrech. Je žádoucí kombinovat působení na jednotlivce i skupiny, podporovat informovanost a používání získaných dovedností ve společnosti.

Škola bude nadále poskytovat žákům nabídky využití volného času.

Pokračovat bude i spolupráce se všemi výše uvedenými institucemi a organizacemi.

V České Třebové 4. 9. 2023

Mgr. Pavlína Vomáčková
ředitelka školy